

Prof. dr hab. Zbigniew Marek SJ  
ul. Zaskale 1  
30-250 Kraków  
tel. 12 428 78 83  
zmarek@ignatianum.edu.pl

WYDZIAŁ TEOLOGICZNY  
UNIwersytetu MIKOŁAJA KOPERNIKA  
W TORUNIU

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO W POSTĘPOWANIU  
O NADANIE TYTUŁU PROFESORA NAUK TEOLOGICZNYCH  
KS. DR. HAB. JANUSZOWI SZULISTOWI, PROF. UMK

Podstawą do napisania recenzji jest pismo Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów skierowane do Dziekana Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu nr BCK-1-K-82/17

1. Sylwetka naukowa ks. dr. hab. Janusza Szulista

Ks. dr hab. Janusz Szulist urodził się 26 września 1973 roku w Kartuzach. Po ukończeniu pięcioletniego Technikum Mechanicznego i złożeniu egzaminu dojrzałości w roku 1993 wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie. Tam też podjął studia filozoficzno-teologiczne zwieńczone uzyskaniem dyplomu magistra w zakresie teologii naturalnej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W roku 2002 przełożeni skierowali go na studia specjalistyczne, które podjął w Wydziale Teologicznym Uniwersytetu w Innsbrucku. Po czterech latach pracy – w roku 2006 – po przedłożeniu rozprawy zatytułowanej „Die personalistische Friedensethik von Johannes Paul II” uzyskał stopień doktora teologii. Tegoż roku powraca do kraju i podejmuje zajęcia dydaktyczne w zakresie nauki społecznej Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. Kolejne lata pracy naukowej zaowocowały uzyskaniem w roku 2011 stopnia doktora habilitowanego w Papieskim Uniwersytecie Jana Pawła II w Krakowie na podstawie dorobku naukowego oraz rozprawy habilitacyjnej zatytułowanej „W kierunku pełniejszego człowieczeństwa. Dobro wspólne wzorcem dla personalistycznych odniesień w rzeczywistości społeczno-politycznej”. Kolejny etap w rozwoju naukowym ks. dr. hab. Janusza Szulista wyznacza rok 2009, kiedy to 01.10. podjął pracę dydaktyczno-naukową na stanowisku adiunkta w Zakładzie Teologii Moralnej i Katolickiej Nauki Społecznej w Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Po reorganizacji struktur wydziału po dziś dzień pracuje w Katedrze Pedagogiki, Katolickiej Nauki Społecznej i Prawa Kanonicznego. W roku 2016 otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego UMK. Posiadaną wiedzę i umiejętnościami dzieli się także w Wyższej Szkole Komunikacji Społecznej w Gdynie, gdzie pracuje od roku 2012 na stanowisku profesora nadzwyczajnego.

## 2. Dorobek naukowy ks. dr. hab. Janusza Szulista

Z satysfakcją i szacunkiem podchodzę do oceny dorobku naukowego ks. dr. hab. Janusza Szulista, szczególnie zaś do osiągnięć po odbytym kolokwium habilitacyjnym. Dorobek ten stanowi: 10 monografii naukowych, 29 artykułów naukowych, 9 recenzji i omówień, 9 recenzji wydawniczych oraz 2 publikacje o charakterze popularno-naukowym. Według oceny parametrycznej Bibliometrii Biblioteki Uniwersyteckiej UMK został on wyceniony na 337 punktów. Pełny wykaz tego dorobku został dołączony do dokumentacji dotyczącej postępowania o nadanie tytułu profesora.

Poszukując wspólnego określenia dorobku naukowego ks. dr. hab. Janusza Szulista skłonny jestem nazwać go „poszukiwaniami integralności między dwoma światami”. Ich autor w sposób bardzo wyraźny pochyła się nad dwoma rzeczywistościami ludzkiego życia: tą naturalną, doświadczalną w codzienności oraz światem wymykającym się spod empirycznych doświadczeń – światem ducha. Ks. dr. hab. Janusz Szulist wykazuje, że także ten świat może być przedmiotem oglądu naukowego. Sam objaśnia go w świetle czerpanej z Bożego objawienia tradycji nauczania Kościoła katolickiego. Wykazuje przy tym zasadność teologicznego postrzegania rzeczywistości ludzkiego życia oraz wynikająca z niego konieczność ochrony integralności osoby. Píše o tym w takich publikacjach jak: „Godność osoby ludzkiej a struktura świata na podstawie «Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym Gaudium et spes»»; „Świat z perspektywy Kościoła czy Kościół z perspektywy świata”; „Geneza i myśli przewodnie «Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym»”; „Niezlomny dialog – recepcja Soboru Watykańskiego II”; „Słowo Boże w społeczeństwie. Profetyczny aspekt katolickiej nauki społecznej”; „Godność osoby ludzkiej a struktura świata na podstawie «Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym `Gaudium et spes`””; „Świat perspektywy Kościoła czy Kościół z perspektywy świata? Geneza i myśli przewodnie «Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym””. Ks. dr. hab. Janusz Szulist rzeczywistość świata materialnego wiąże z takimi zagadnieniami, jak osoba, wspólnota czy dialog. Tematykę tę podejmuje między innymi w publikacjach: „«Człowiek jest drogą Kościoła» (RH 14). Wprowadzenie do Katolickiej Nauki Społecznej”; „Globalizacja – zagrożenie czy szansa dla wychowania”; „Źródła solidarności na przykładzie «Orędzia na Światowy Dzień Pokoju 2014»”; „Moralność w aspekcie zachowania praw człowieka”.

Teologiczna refleksja na poszczególnych wymiarach ludzkiego życia umożliwia ks. dr. hab. Januszowi Szulistowi dostrzeżenie w człowieku jego wymiaru niematerialnego. Wykazuje przy tym, że następstwem takiego podejścia do osoby jest jej niepodważalna godność udzielona przez samego Boga, a także posiadanie niezbywalnych praw nadających jej życiu nową jakość. Idąc tym tokiem objaśnia wielkość człowieka zwraca uwagę na to, że dzięki niej człowiek jest zdolny do nawiązywania relacji stanowiących fundament jego wysiłków tworzenia szerszych społeczności – wspólnot. Istnienie wspólnot umożliwia z kolei zdolność nawiązywania dialogu, którego najważniejszym walorem jest wzajemne ubogacanie się osób i uwrażliwianie ich na dobro. Dostrzeżenie tych walorów i ich docenianie służy, zauważa autor przytoczonych publikacji, nie tylko rozwojowi osoby, ale całych społeczności. Wykazuje on, że taki właśnie zamiar przyświeca Bogu, którego Kościół swoim nauczaniem głosi i zaprasza do zaufania i okazywania Mu posłuszeństwa. Podstawy takiego myślenia o człowieku ks. dr. hab. Janusz Szulist znajduje w tradycji nauczania Kościoła.

Kolejnym znaczącym aspektem prowadzonych przez ks. dr. hab. Janusza Szulista badań jest funkcjonowanie wspólnoty. Swą refleksję zacieśnia do wspólnot politycznych. Tematyką ta została podjęta między innymi w następujących publikacjach: „Służba czy niewolnicze podporządkowanie? Posłuszeństwo obywatelskie w Katolickiej Nauce Społecznej”; „Aktywizm polityczny naczelnym postulatem nauczania społecznego Kościoła”; „Dialog wyznacznikiem relacji we wspólnocie politycznej w kontekście nauczania papieża Franciszka”; „Globalizacja – zagrożenie czy szansa dla wychowania”; „Uwarunkowania jednostkowe kształtowania społeczeństwa pluralistycznego w pismach Josepha Ratzingera/Benedykta XVI”; „Prawo do pracy jako ochrona dobra osoby w nauczaniu społecznym Kościoła”; „Personalistyczne kryterium sprawiedliwości w nauczaniu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI”; „Koncepcja pokoju światowego w nauczaniu papieża Franciszka”; „Rola sprawiedliwej płacy w kształtowaniu wolności odpowiedzialnej człowieka”; „Zjawisko terroryzmu w nauczaniu papieża Franciszka”. W przedstawionych analizach funkcjonowania różnych wspólnot zwrócił uwagę na znaczenie wizji dążenia i osiągnięcia przez poszczególne osoby dobra wspólnego. Szukał też odpowiedzi na pytania o to, czemu służą (winny służyć) wspólnoty, władza, instytucje, prawo, zasady życia społecznego czy dobro publiczne. Pozostawiając czytelnikowi możliwość udzielenia na nie własnej odpowiedzi sam taką formułuje. Stwierdza, że według nauczania Kościoła istnienie jakiegokolwiek wspólnoty powinno służyć wspomaganie rozwoju człowieka – rozwoju jego człowieczeństwa, co ks. prof. Marian Nowak nazywa „budzeniem osoby”. Ten wymiar postrzegania wspólnoty autor omawianych publikacji uzupełnia uwagą o tym, że podobnie jak wspólnota zaciąga zobowiązania wobec osoby, tak też osoba zaciąga zobowiązania wobec wspólnoty. W świetle tychże zasad wyjaśnia znaczenie społecznego nauczania Kościoła dotyczącego życia we wspólnocie ludzkiej.

Walorem ocenianego dorobku naukowego ks. dr. hab. Janusza Szulista jest uczenie patrzenia na ludzkie dążenia do pokoju czy sprawiedliwości z perspektywy Boga. Zagadnienie to przedstawia między innymi w takich publikacjach jak: „Teologia dramatyczna jako sposób interpretacji wiary na przykładzie nauczania Benedykta XVI”; „Pojęcie miłości Franciszka Drączkowskiego jako modus interpretacyjny encykliki «Caritas in veritate» Benedykta XVI”; „Personalistyczne kryterium sprawiedliwości w nauczaniu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI”. Idąc tokiem myślenia Josepha Ratzingera/Benedykta XVI przywołuje cnoty teologiczne (wiarę, nadzieję i miłość). Tłumaczy, że są one darem Boga mającym budować i umacniać wspólnoty ludzkie. Wykazuje, że cnoty teologiczne umożliwiają wzrost człowieka zarówno w wymiarze naturalnym jak i duchowym, a także w indywidualnym i wspólnotowym. Ponadto sprzyjają promowanej i rozwijanej w świecie solidarności i sprawiedliwości, a tym samym przyczyniają się do rozwoju życia społecznego. Podkreśla przy tym, że zbawcze orędzie Boga, najpełniej objawione ludziom w Jezusie Chrystusie koreluje z ludzkimi dążeniami do osiągnięcia sprawiedliwości i pokoju, a jednocześnie je przewyższa. Na tej też podstawie wnioskuje, że postępowanie człowieka zgodne z prawem Bożym zezwala na przypisanie społecznościom ludzkim statusu środowisk wprowadzających pokój. Zwraca też uwagę i na to, że harmonię życia postrzeganą z Bożej perspektywy podejmuje i rozwija Kościół, który uczy wdrażania nazwanego „cywilizacją miłości” Bożego pokoju. Wyjaśnia, że jego istotę, sens i zasadność ukazuje przykazanie miłości Boga i bliźniego. Z tych powodów pokój w społecznym nauczaniu Kościoła stanowi nadrzędną wartość wyrażającą troskę o dobro człowieka. Jej na-

turalnym wyrazem są poprawne relacje między osobami, ale bez ich rozwijania nie-  
możliwe będzie wprowadzanie w życie świata Bożego ładu.

Kolejnym aspektem oglądu ks. dr hab. Janusza Szulista rzeczywistości ludzkiego życia wpisuje się w rzeczywistość rodziny. Tematykę tę podjął między innymi w takich publikacjach jak: „Otwartość na dar życia – teologiczna interpretacja funkcji prokreacyjnej rodziny w nauczaniu Jana Pawła II”; „Społeczny aspekt płci z perspektywy nauczania społecznego Kościoła”; „Teologiczna reinterpretacja funkcji socjalizacyjno-wychowawczej”; „Dobra materialne w służbie człowiekowi – teologiczna interpretacja funkcji gospodarczej rodziny”; „Rodzina zawsze na czasie. Recepcja koncepcji małżeństwa i rodziny Soboru Watykańskiego II w nauczaniu Benedykta XVI”; „Wychowanie do życia społecznego w rodzinie”; „Dialogiczność relacji w rodzinie”: „Służba rodzinie w ramach chrześcijańskiej koncepcji państwa”; „Absolutna dominacja konfliktu. Współczesna rodzina polska w kontekście teorii konfliktów Ralfa Dahrendorfa”; „Konflikty warunkiem przemian społeczno-politycznych. Teoria konfliktów społecznych Ralfa Dohrendorfa”; „Dobra materialne w służbie człowiekowi – teologiczna interpretacja funkcji gospodarczej rodziny”; „Otwartość na dar życia – teologiczna interpretacja funkcji gospodarczej rodziny”; „Służba rodzinie w ramach chrześcijańskiej koncepcji państwa”; „Wychowanie do życia społecznego w rodzinie”. W refleksji nad tym zagadnieniem podkreśla znaczenie trzech pełnionych przez rodzinę funkcji: prokreacyjną, socjalizacyjną i gospodarczą. Wyjaśnia, że w chrześcijańskim rozumieniu właściwego jej funkcjonowania kluczowe znaczenie posiada dynamika życia wewnątrzrodzinnego, jak również wspomaganie jej przez państwo. Jego zdaniem oba te czynniki w sposób znaczący wpływają na kształtowanie jej dobrobytu materialnego, doczesnego, jak i na osiągnięcie celów wskazywanych przez chrześcijaństwo.

Duże znaczenie dla łączenia rzeczywistości życia naturalnego z życiem religijnym posiadają wyrastające z Ewangelii przemyślenia ks. dr hab. Janusza Szulista nad wprowadzaniem do życia społecznego nowego porządku. Dzieli się nim między innymi w publikacjach: „Źródła solidarności na przykładzie «Orędzia na Światowy Dzień Pokoju 2014» papieża Franciszka”; „Dialog wyznacznikiem relacji we wspólnocie politycznej w kontekście nauczania papieża Franciszka”; czy „Koncepcja pokoju światowego w nauczaniu papieża Franciszka”. Podkreśla w nich, że ukazane w Ewangeliach chrześcijańskie posłannictwo do świata jest niczym innym, jak nawoływaniem ludzi do jego przemiany po to, aby każdy człowiek miał zagwarantowane szacunek i warunki do rozwoju. Podstawę dla takich przemian dostrzega w poprawnym rozumieniu i podejmowaniu działań nazwanych w języku kościelnym uczynkami miłosierdzia. Tematykę tę podejmuje między innymi w dwóch monografiach: „Wzrastanie w miłosierdziu. Uczynki miłosierdzia w nauczaniu społecznym Kościoła” oraz „Wzrastanie w miłosierdziu. Uczynki miłosierdzia względem ciała w nauczaniu społecznym Kościoła”. Wyjaśnia, że przez ich podejmowanie chrześcijanin zmierza ku przewyciężeniu zła, krzywdy, cierpień itd. Autorowi chodzi o pokazanie, że działania na rzecz budowania cywilizacji miłości są możliwe. Potrzebne są do tego pomoc i wsparcie otoczenia, w tym państwa i Kościoła.

Jeszcze innym zagadnieniem, którym zajmuje się ks. dr hab. Janusz Szulist, jest kwestia ochrony praw ludzi pracy. Zagadnienie to podjął w następujących artykułach: „Prawo do pracy jako ochrona dobra osoby w nauczaniu społecznym Kościoła”; „Rola sprawiedliwej płacy w kształtowaniu wolności odpowiedzialnej człowieka”; czy

też „Kulturowa wartość pracy”. W tekstach tych stara się dowieść tezy, że zachowanie personalistycznego profilu gospodarki skutkuje przestrzeganiem praw ludzi pracy, jak i respektowaniem pomocowego charakteru każdej formy własności. Uważa, że poszanowanie tych zasad skutkuje rozwojem kultury pracy skoncentrowanej wokół praw poszczególnych osób. Jest też przekonany, że wyrastające i oparte na chrześcijańskich zasadach życia społecznego prawo do pracy zapewnia człowiekowi zachowanie jego podmiotowości w życiu społecznym.

### 3. Książka profesorska ks. dr. hab. Janusza Szulista

Zwieńczeniem dotychczasowych badań ks. dr. hab. Janusza Szulista nad związkami zachodzącymi między rzeczywistością empirycznie doświadczalną przez człowieka i tą empirycznie niedoświadczalną – religijną – Bożą jest opublikowana w roku 2016 i przedstawiona jako „książka profesorska” monografia „Teologia państwa w pismach Josepha Ratzingera (Benedykta XVI)”. Za punkt wyjścia w tym przedłożeniu autor przyjął dwie współtworzące i komplementarne rzeczywistości: państwo i Kościół. Obie postrzega jako środowiska umożliwiające człowiekowi rozwój własnej osobowości. Dowodzi przy tym, że obie umożliwiają pełniejsze rozpoznawanie spoczywających na osobie zadań służących humanizacji świata. Uważa, że teologiczne patrzenie na historię świata i żyjącego w nim człowieka ubogaca rozumienie funkcjonowania wspólnot politycznych. Możliwości takie upatruje w inspirowanych Bożym objawieniem działaniach człowieka żyjącego w relacjach z Bogiem, które określa mianem współdziałania z Bożym dziełem stworzenia.

Tak uporządkowane myślenie o relacjach państwa i Kościoła ks. dr. hab. Janusz Szulist zamknął w czterech rozdziałach. W pierwszym z nich dokonał prezentacji charakterystycznych akcentów nauczania Josepha Ratzingera/Benedykta XVI o Kościele. Wykazał, że Joseph Ratzinger/Benedykt XVI nauczanie to oparł na doświadczeniu wspólnoty. Przy tej okazji przybliżył też znaczenie przyjętych przez Josepha Ratzingera/Benedykta XVI etyczno-moralne podstawy politycznego zaangażowania chrześcijan. Poprzez ich prezentację Autor monografii ukazał wyjątkowość człowieka odkrywaną w świetle wiary chrześcijańskiej. Wyjaśnił, że zobowiązuje ona człowieka do moralnego postępowania, którego normę Joseph Ratzinger/Benedykt XVI wiąże z głosem własnego sumienia. Z tych też powodów staje się ono zasadą ponoszonej przed Bogiem odpowiedzialności za własne czyny. Autor monografii tłumaczy też, że zasada ta wynika z personalizmu chrześcijańskiego, który stoi na stanowisku, iż początkiem wszelkich norm jest Bóg. Dlatego też, według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI, postępowanie niezgodne z sumieniem powoduje nie tylko zaburzenie relacji z Bogiem, a także godzi i niszczy relacje społeczne. Co więcej, postępowanie niezgodne z ustanowionym przez Boga porządkiem, nazywane w języku religijnym „grzechem”, zawsze jest dziełem konkretnego człowieka, które godzi w ludzkie pragnienie harmonii życia.

Wobec realnych zagrożeń humanistycznego funkcjonowania człowieka w ludzkiej społeczności rodzi się pytanie o to, jak im zaradzić. Możliwości takich ks. dr. hab. Janusz Szulist doszukuje się w eklezjalnym ujęciu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI struktur wspólnoty. Wykazuje, że Joseph Ratzinger/Benedykt XVI ukazuje Kościół jako rzeczywistość wpisana w porządek zbawczy, co oznacza że poza znamionami ludzkimi posiada w sobie również znamiona Boże: jednocześnie jest wspólnotą religijną oraz instytucją społeczną. Zwraca uwagę, że Joseph Ratzin-

ger/Benedykt XVI podkreślał, iż respektowaniu obu tych wymiarów powoduje, że Kościół swą obecnością w świecie wpływa, albo przynajmniej uczestniczy w zachodzących pod wpływem Bożego objawienia przemianach społecznych. Wpływy te otrzymują różne akcenty uzależnione od przywoływanej koncepcji Kościoła. W rozumieniu Josepha Ratzingera/Benedykta XVI pośród nich szczególnego znaczenia nabierają trzy z nich: Kościoła jako Ludu Bożego, Kościoła jako Ciała Mistycznego Chrystusa oraz Kościoła jako świątyni Ducha Świętego. One też wpływają na funkcjonowanie konkretnych wspólnot kościelnych, gdyż każda z nich nawiązuje do doczesnych jego struktur. Tak więc w przypadku Ludu Bożego struktury eklezjalne podkreślają znaczenie odpowiedzialności za wspólnotę; w przypadku Ciała Mistycznego mimo istniejących we wspólnocie różnic znaczenia nabiera troska o zachowanie w niej jedności; natomiast odkrywanie Kościoła jako świątyni Ducha Świętego pociąga za sobą dowartościowanie więzów duchowych, jakie łączą poszczególne osoby tworzące społeczność wierzących. Konkludując ks. dr hab. Janusz Szulista zwraca uwagę, że według Josepha Ratzingera/Benedykta XVI najpowszechniejszą formą doświadczenia Kościoła odsłaniającą jego zbawcze posłannictwo, a zarazem uczącą troski o sprawiedliwość i dobro wspólne jest sprawowana przez społeczność wierzących Eucharystia.

Myślą przewodnią kolejnego rozdziału „książki profesorskiej” ks. dr hab. Janusza Szulista jest ukazanie konsekwencji wynikających z wiodącej roli człowieka zarówno w życiu wspólnot państwowych jak i kościelnych. Autor monografii dowodzi, że nauczanie Kościoła umożliwia nie tylko lepsze zrozumienie współczesnych systemów politycznych, ale też pozwala określić specyfikę etosu chrześcijańskiego rozpoznawalnego w funkcjonowaniu wspólnot politycznych, w tym państwa. Wyjaśnia, że inspirowana myślą Josepha Ratzingera/Benedykta XVI eklezjologia dostarcza wzorcowych odniesień dotyczących chrześcijańskiego zaangażowania chrześcijan w życie polityczne. Wykazuje, że inspirowana Bożym objawieniem naczelną zasadą zaangażowania politycznego winna opierać się na wierze, ponieważ to nie człowiek jest ostatecznym ośrodkiem funkcjonowania świata i jego historii. Autor monografii na podstawie analizy pism Josepha Ratzingera/Benedykta XVI doszedł do wniosku, że chrześcijanin inspirowany Bożym objawieniem winien rozumieć, że Bóg zamierza pokojowe współistnienie religii i państwa, a także wzajemnego poszanowania i respektowania w życiu publicznym Jego prawa.

Za walor „książki profesorskiej” ks. dr hab. Janusza Szulista uważam wykazanie, że koncepcja społeczności państwowej ukazując człowieka w kontekstach teologicznych podkreśla jego szczególną pozycję pośród całego stworzenia. Ta wyjątkowa pozycja wynika z naturalnych i zbawczych predyspozycji, które realizuje między innymi w społeczności państwowej. Omawiając wkład Josepha Ratzingera/Benedykta XVI w teologiczne postrzeganie państwa zwrócił uwagę także i na to, że chrześcijaństwo w rzeczywistości humanizuje środowiska, w jakich przychodzi człowiekowi żyć. Dokonał przy tym syntezy objaśniającej różnice zachodzące pomiędzy statyczną i dynamiczną koncepcją rzeczywistości ziemskiej. Jej istotę dostrzegam w zaakcentowaniu znaczenia funkcjonującej w porządku obiektywnym nadziei, która bierze pod uwagę zarówno doczesne uwarunkowania człowieka, jak i wolę Boga.

Za kolejne ważne osiągnięcie badań prowadzonych przez ks. dr hab. Janusza Szulista nad pisarskim dorobkiem Josepha Ratzingera/Benedykta XVI uważam ukazanie rzeczywistości państwa w świetle Bożego objawienia. Perspektywa ta umożli-

wia przekroczenia ludzkich kalkulacji i ludzkiego myślenia o funkcjonowaniu państwa, gdyż te zawsze ograniczane będą ludzkim egoizmem sprowadzającym do troski o dobro obywateli poszczególnych państw, a nie dobro wspólne całej ludzkości. Takie myślenie miał na uwadze Joseph Ratzinger/Benedykt XVI kiedy mówił o państwie w kategoriach terytorialnych, osobowych, czy zakresu sprawowanej władzy. Zagrożenie troski o dobro powszechne dostrzega w myśleniu, które pomija Boga i odmawia Mu sprawstwa istniejącego w świecie porządku. Dlatego też ważne wydaje się być zwrócenie uwagi na konieczność uświadomienia człowiekowi, że władza i wszystko co z nią jest związane, winno oznaczać służbę Bogu i drugiemu człowiekowi.

Do podobnych wniosków dochodzi ks. dr hab. Janusz Szulist w refleksji nad rozwojem gospodarczym państwa. Na podstawie przeprowadzonych analiz pisarstwa Josepha Ratzingera/Benedykta VI wskazał konieczność rozpatrywania tej problematyki zarówno w aspekcie troski o dobrobyt obywateli, ale też w kategoriach wspomnianej powyżej służby Bogu i człowiekowi. Wykazał, że „pisma Josepha Ratzingera w owej zmieniającej się rzeczywistości stanowią niezmienny teologiczny fundament. Wskazują również na eschatyczne spełnienie jednostek zaangażowanych w politykę państwa. Czas ziemskiego bytowania jest wszak okresem zdobywania zasług, by na końcu czasów w pełni doświadczyć wspólnoty z Bogiem” (s. 454).

#### 4. Praca dydaktyczna i organizacyjna dr. hab. Janusza Szulista

Ks. dr hab. Janusz Szulist poza pracą dydaktyczno-naukową w Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu regularnie prowadzi zajęcia dydaktyczne w Wyższej Szkole Komunikacji Społecznej w Gdyni. Prowadził także wykłady i seminaria naukowe powiązane ze swymi naukowymi wyjazdami do Berlina, Würzburga, Ratzybony, Eichstätt-Ingolstadt, czy Regensburga. Podobnie informował o prowadzonych badaniach w rodzimych środowiskach bądź to wygłaszając referaty podczas konferencji naukowych, bądź też podejmując tematyczne cykle wykładów, co miało miejsce w Wydziale Ekonomii i Zarządzania UMK w Toruniu, a także Koszalinie i Pelplinie dla studentów studiów podyplomowych (aktywność dydaktyczna szczegółowo została przedstawiona w autoreferacie na s. 3-9).

Poza działalnością dydaktyczną ks. dr hab. Janusz Szulist ma swój udział w kształceniu nowych kadr. Sam był promotorem trzech rozpraw doktorskich. Kolejny przewód doktorski, w którym pełni funkcję promotora, został otwarty. Ponadto był: recenzentem w jednym przewodzie habilitacyjnym, w czterech przewodach doktorskich oraz promotorem i recenzentem kilkudziesięciu prac magisterskich. Jest też redaktorem naczelnym czasopisma „Studia Pelplińskie”. Przynależy również do rad naukowych w redakcjach takich czasopism jak *Zeszyty Naukowe Międzynarodowego Centrum Dialogu Międzyreligijnego i Międzykulturowego UKSW*; *Zeszyty Gdyńskie*. Pełni również funkcję recenzenta w takich czasopismach jak: *Studia Gdańskie*; *Fides*, *Ratio et Patria*. *Studia Toruńskie*; *Roczniki Skrzetuskie*. Aktywnie uczestniczy też w pracach środowisk naukowych. Jest członkiem takich gremiów jak: Europejskie Stowarzyszenie Teologii, Towarzystwo Naukowe w Toruniu, Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego, czy Kapituły Narodowego Komitetu Seniora. Był też inicjatorem założenia w Pelplinie Oddziału Polskiego Towarzystwa Teologicznego, którego aktualnie jest kierownikiem. Na zlecenie Towarzystwa Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie (2014 r.) dokonał ekspertyzy projektu „Metoda tutoringu innowacyjnym sposobem w pracy resocjalizacyjnej”. Aktualnie realizuje grant badawczy „Transpo-

zycja pojęcia ofiary jako geneza kształtowania moralności w oparciu o relacje państwo – Kościół w czasach narodowego socjalizmu w Niemczech (1933-1945). Ubiegał się o granty w Urzędzie Marszałkowskim W Toruniu (Ku świadomemu przeżywaniu religijności osób starszych. Warsztaty aktywizujące) oraz w Instytucie Franciszkańskim W Nowym Jorku (Koncepcja egzemplaryzmu św. Bonawentury w encyklice «Laudato si» papieża Franciszka).

5. Wkład w rozwój badań naukowych ks. dr. hab. Janusza Szulista

Przedmiotem zainteresowań naukowych ks. dr. hab. Janusza Szulista jest szeroko rozumiana rzeczywistość życia społecznego i jej znaczenie dla codzienności człowieka. Rzeczywistość tę stara się poznać i opisać z perspektywy i w świetle refleksji teologicznej. Pozwala to rozpatrywać sprawy ludzkiego życia zarówno w kategoriach myślenia racjonalnego jak też teologicznego. Dzięki temu wyprowadzane przez niego wnioski wybiegają daleko poza teologiczne objaśnianie rzeczywistości życia społecznego. Takie łączenie obu kategorii poznania nadaje badaniom nad rzeczywistością życia społecznego nową jakość, która pozawala określić je mianem interdyscyplinarnych.

W prowadzonych badaniach ks. dr. hab. Janusz Szulist pochyła się nad rzeczywistością ludzkiego życia, a jej ogląd inspiruje go do refleksji nad znaczeniem inicjatyw wskazujących potrzebę dowartościowania istniejących w człowieku sił wewnętrznych, które mają wpływ na jego siły zewnętrzne i w sposób znaczący wpływają na jego rozwój. W tym kontekście rozpatruje procesy kształtowania się różnych form życia społecznego. Wykazuje, że myślenie teologiczne o tej rzeczywistości może ją w sposób znaczący ubogacać. Z tym przekonaniem formułuje zasady organizowania życia społecznego, które będą wspomagać procesy formacji człowieka (znaczeniowo określenie to jest bliskie działaniom wychowawczym i samowychowawczym). Zasady te opiera na fundamencie Ewangelii i ukazuje, że promuje je nauka społeczna Kościoła.

Innym z osiągnięć badawczych ks. dr. hab. Janusza Szulista jest ukazanie ważności otwierania człowieka na rzeczywistość niematerialną, wewnętrzną, bo ta kształtuje jego osobowość oraz dostarcza możliwości nawiązywania relacji nie tylko z otoczeniem, ale samą transcendencją – Bogiem. To zaś kreśli przed człowiekiem nowy sens życia i stawia nowe życiowe cele. Ich osiągnięcie jest możliwe dzięki umiejętności teologicznego myślenia. Dzięki niemu staje się możliwe wspomaganie ludzkich działań w zakresie integralnego kształtowania somatycznej, psychicznej i duchowej sfery człowieka. Ks. dr. hab. Janusz Szulist poszukuje również możliwe pełnych i skutecznych form wspomaganie wychowawczego, które sprzyjałyby rozwojowi osoby i osiągnięciu przez nią dojrzałości dającej orientację o tym, co jest dobre, a co złe.

W uznaniu osiągnięć naukowych i organizacyjno-dydaktycznych władze Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w latach 2013 i 2016 uhonorowały ks. dr. hab. Janusza Szulista wyróżnieniem, a w latach 2014 oraz 2017 nagrodą Rektora UMK. W roku 2017 otrzymał również Medal Edukacji Narodowej za zasługi dla oświaty i wychowania.



## 6. Wnioski

Osiągnięcia naukowe ks. dr. hab. Janusza Szulista uważam za poważny wkład w dorobek polskiej myśli teologicznej i społecznej. W moim odczuciu wykazał się dużymi kompetencjami warsztatowymi, pasją badawczą oraz merytorycznym rozwiązaniem stawianych problemów. Jestem przekonany, że wyniki prowadzonych przez niego badań otwierają nowe perspektywy oglądu życia społecznego oraz rozumienia wyrastającego z Ewangelii społecznego nauczania Kościoła.

Szacunek budzi sposób dzielenia się swymi osiągnięciami. W procesie tym dostrzec można ogromny szacunek dla osiągnięć innych badaczy. Ma też świadomość, że własne osiągnięcia naukowe nie są wyłączną i jedyną receptą rozwiązującą istniejące problemy życia społecznego. Stojąc na takim stanowisku stara się podawać własne uzasadnienia i wykazywać, że w oparciu o respektowanie zasad Ewangelii życie społeczne może stawać się bardziej przyjazne człowiekowi i zapewniając mu większe bezpieczeństwo.

Innym walorem twórczości ks. dr. hab. Janusza Szulista jest jej interdyscyplinarność. Wykazuje, że religii nie można zamykać do swoistego „getta” identyfikowanego z życiem i praktykami religijnymi. Przeciwnie, ukazuje ją jako rzeczywistość wpisaną w codzienność życia człowieka.

Biorąc pod uwagę całokształt osiągnięć badawczych, a także dydaktyczno-organizacyjnych ks. dr. hab. Janusza Szulista stwierdzam, że po uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego wniósł znaczny wkład w rozwój polskiej myśli teologiczno-społecznej. Uważam, że spełnia on wszystkie wymagania, jakie stawia się kandydatom ubiegającym się o uzyskanie tytułu naukowego profesora, o których mowa w Ustawie o tytule naukowym i stopniach naukowych z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki wraz z uzupełnieniami zawartymi w Ustawie z dnia 27 lipca 2005 r., Prawo o szkolnictwie wyższym oraz jej nowelizacją z dnia 18 marca 2011 r. Wobec powyższego składam wniosek do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o podjęcie kolejnych kroków umożliwiających nadanie ks. dr. hab. Januszowi Szulistowi tytułu naukowego profesora.



Kraków, 23.01. 2018 r.